

FRA FÆNGSEL TIL FRIHED

Erfaringsopsamling

 Socialt
Udviklingscenter

December 2017

INDHOLD

Denne erfaringsopsamling indeholder resultaterne af et metodeafprøvnings- og implementeringsprojekt gennemført af Cafe Exit og Socialt Udviklingscenter SUS i samarbejde med Nyborg Fængsel, Møgelkær Statsfængsel og Horserød Fængsel i perioden 2015-2017.

Resultaterne er baseret på gennemførte netværksrådslagninger med indsatte fra de 3 fængsler og øvrige danske fængsler, hvor Cafe Exit har samarbejde, samt kvalitative og kvantitative data om netværksrådslagningerne indsamlet i projektperioden.

København, december 2017

▪ Resume	3
▪ Baggrund og indledning	4
▪ Status på projektets kortsigtede mål	5
▪ Projektets langsigtede mål	6
▪ Metoden netværksrådslagning	7
▪ Model for netværksrådslagning	8
▪ Baggrundsdata om målgruppen	10
▪ Effekten af netværksrådslagning	11
▪ Pejlemærker for resocialisering	13
▪ Pejlemærke 1: At indsatte får reetableret kontakt til netværket	14
▪ Pejlemærke 2: At afhjælpe problemer i de indsatte familier og tage hånd om problemstillinger	15
▪ Pejlemærke 3: At netværk/familie inddrages i fremtidsplaner	16
▪ Pejlemærke 4: At den indsatte får ro til afsoning	17
▪ Pejlemærke 5: Fokus på arbejde eller uddannelse	18
▪ Når netværksrådslagning ikke er det rigtige tilbud	19
▪ Implementering af metoden i kriminalforsorgen	21
▪ Implementering af metoden - anbefalinger til organisering	22
▪ Implementering af metoden i Cafe Exit	24
▪ Fordele og udfordringer ved implementering i Cafe Exit	25
▪ Samarbejde med kommuner og det professionelle netværk	26

Resume

Metoden netværksrådslagning understøtter samtaler mellem en indsat og dennes netværk om temaer, der er væsentlige for at skabe ro under afsoningen og forberede tiden efter afsoning. Derudover skaber selve netværksrådslagningsindsatsen mulighed for at styrke den indsatte relationer. Metoden fokuserer på løsninger frem for problemer. Den indsatte er hovedperson i rådslagningen. De spørgsmål, der skal drøftes i rådslagningen samt hvem i netværket, der skal inviteres til drøftelsen, besluttet af den indsatte med sparring fra en professionel, uvildig person, kaldet en samordner.

Mere end fire ud af fem af de indsatte, der har gennemført en netværksrådslagning i forbindelse med Projekt Fra Fængsel til Frihed, har genetableret og vedligeholdt kontakten til alle eller nogle fra deres nære netværk, og de oplever, at det har forbedret kommunikationen og styrket deres indbyrdes relationer. I størstedelen af de gennemførte netværksrådslagninger er hovedpersonen en mand i alderen 30-37 år. Netværksrådslagningerne har blandt andet handlet om samvær med børn under afsoningen, genetablering af kontakt med børn eller øvrig familie og netværk, forældremyndighedssager, skilsmisse, udvisningsdomme mm.

Erfaringsopsamlingen viser at metoden netværksrådslagning er velegnet til at:

- Forbedre kommunikationen i mellem indsatte og deres netværk.
- Styrke relationer mellem indsatte og deres netværk.
- Øge motivationen hos indsatte og deres netværk ift at arbejde med løsninger for fremtiden og skabe en fremtid uden kriminalitet.
- Understøtte og styrke andre resocialiseringsindsatser til indsatte.

Der gives tre anbefalinger til implementering af netværksrådslagning som metode i fængsler

1. Netværksrådslagningsforløbet varetages primært af eksterne aktører i forhold til Kriminalforsorgen. Det vil kræve ressourcemæssige eller organisatoriske omprioriteringer i fængslerne, hvis opgaven skal varetages af fængselspersonalet.
2. Rekruttering til forløb varetages i samarbejde med fængselspersonalet. Det kræver, at samordneren har adgang til fængslet, jævnlig dialog med fængselspersonalet fx ved planlagte eller uformelle møder i fængslet.
3. Planlægning og gennemførelse af praktiske forhold udføres i samarbejde med fængselspersonalet. Eksempelvis indhentning af besøgstilladelser, booking af lokaler i fængsler mv.

Baggrund og indledning

Dette notat formidler erfaringerne med at implementere netværksrådslagning i tre danske fængsler i Projekt Fra Fængsel til Frihed. Projekt Fra Fængsel til Frihed er gennemført i perioden 2015- 2017, som et samarbejdsprojekt mellem Cafe Exit, Nyborg Fængsel, Møgelkær Statsfængsel, Horserød Fængsel og Socialt Udviklingscenter SUS. Dokumentation og erfaringsopsamling i projektet er gennemført af Socialt Udviklingscenter SUS.

Målet med projektet har været at undersøge, hvilke styrker og eventuelle udfordringer, der ligger i at arbejde med og implementere metoden netværksrådslagning i danske fængsler. Der har været to overordnede formål i projektet:

- For det første at anvende netværksrådslagning til at understøtte et resocialiserende arbejde ift. at reducere risikoen for, at de indsatte begår ny kriminalitet efter deres løsladelse.
- For det andet at implementere anvendelsen af metoden i Cafe Exit samt i de deltagende fængsler og kommuner. Herunder belyse hvordan netværksrådslagning kan bidrage til at bygge bro mellem de indsatte, den indsattes sociale netværk, fængsler og kommuner. Desuden at identificere hvilke forudsætninger og organisatorisk set-up en implementering af metoden kræver.

Projektet er gennemført som et udviklings- og implementeringsprojekt. Derfor er projektets erfaringer løbende anvendt til justering af metoden, projektorganiseringen og samarbejdet mellem foreningen Cafe Exit og de medvirkende fængsler.

Notatet er inddelt i tre hovedafsnit:

- Første del indeholder faktuelle oplysninger om de gennemførte netværksrådslagninger.
- Anden del beskriver erfaringer med at anvende metoden i forhold til 5 konkrete pejlemærker, der er særligt vigtige, når målet er resocialisering og forebyggelse af recidiv.
- Tredje del formidler centrale anbefalinger til den fortsatte implementering af netværksrådslagning i kriminalforsorgen og Cafe Exit.

Status på projektets kortsigtede mål

Erfaringsopsamlingen besvarer 5 kortsigtede mål, der er beskrevet i projektbeskrivelsen. I nedenstående tabel fremgår mål og status for målene ved projektets afslutning.

KORTSIGTEDE MÅL	STATUS	
At uddanne 3 samordnere		Der er uddannet 3 samordnere i Cafe Exit. De varetager i dag og fremadrettet netværksrådslagning for organisationen.
At gennemføre 35 netværksrådslagninger		Der er gennemført 33 netværksrådslagninger. Årsagerne til at der ikke er gennemført 35 belyses i analysens del 3 om implementering af metoden.
At de indsatte oplever at få løst konkrete problemstillinger		Uddybes i erfaringsopsamlingens del 2.
At 80 pct. af de indsatte får genetableret og vedligeholdt kontakten til deres kriminalitetsfrie netværk		Uddybes i erfaringsopsamlingens del 1.
At indsamle viden om og erfaringer med netværksrådslagning		Se redegørelse for hvordan viden er indsamlet i bilag 1 <i>Datagrundlag</i> . Resultaterne anvendes i alle 3 dele af erfaringsopsamlingen.

Projektets langsigtede mål

I 2019 gennemføres en evaluering af projektets langsigtede mål. Til den tid gennemføres interviews med indsatte, som har deltaget i netværksrådslagning i projektperioden 2015 til 2017 for at opnå viden om netværksrådslagningens betydning for hovedpersonerne på længere sigt.

Projektets langsigtede mål for netværksrådslagningerne er:

- At forebygge at de indsatte havner i ny kriminalitet umiddelbart efter løsladelsen
- At de indsatte kommer i uddannelse eller arbejde efter løsladelse
- At de indsattes sociale kompetencer ift mødet med samfundet efter løsladelse forbedres

I nærværende erfaringsopsamling belyses den foreløbige status på dele af projektets langsigtede mål - i det omfang, der findes oplysninger herom. Status er baseret på oplysninger om:

- den indsatte er løsladt, fortsat afsoner, eller afsoner en ny dom.
- den tidligere indsatte er i arbejde og uddannelse

Status på ovenstående er i denne erfaringsopsamling indhentet via samordnerne og fængselspersonalets nuværende kendskab til de indsatte, som har medvirket i en netværksrådslagning samt i forbindelse med interviews med indsatte og netværk. Da der overvejende er tale om andenhandsberetninger, vil der være usikkerhed forbundet med gennemgangen af den foreløbige status på de langsigtede mål. Alligevel giver gennemgangen nogle første indikationer af, hvilken effekt netværksrådslagning har. Disse indikatorer vil blive endeligt kvalificeret i evalueringen i 2019.

Alle hovedpersoner er informeret om, at de bliver kontaktet i 2019, og alle har i den forbindelse angivet kontaktoplysninger til brug i 2019.

Metoden Netværksrådslagning

Metoden er oprindeligt inspireret af Family Group Conference eller Family Group Decision Making, der er udviklet i New Zealand. I Danmark er metoden i dag bedst kendt som familierådslagning, der anvendes i en lang række kommuner i arbejdet med børn og unge og deres familier. Desuden anvendes metoden i dag med forskellige tilpasninger ift. andre målgrupper på socialområdet blandt andet hjemløse - og i dette projekt - indsatte.

Netværksrådslagningsmetoden tilbyder en struktureret ramme omkring samtaler om vanskelige temaer, og skaber mulighed for at styrke netværksrelationer med positive resultater for hovedpersonen. Netværksrådslagningsmødet består af hovedpersonen og dennes nære netværk. Derudover kan relevante fagpersoner fra det professionelle netværk inviteres med til dele af mødet. Netværket består dermed af:

Det nære netværk fx:

- Søskende
- Forældre
- Familie i øvrigt
- Venner og bekendte
- Andre fx tidligere nabo, lærere, arbejdsgivere osv.

Det professionelle netværk fx:

- Mentor
- Socialrådgiver
- Pædagog
- Fængselsbetjent
- mv

Rådslagningen holdes et neutralt sted og faciliteres og koordineres af en uvildig person, kaldet en samordner. Samordneren planlægger mødet sammen med hovedpersonen og forbereder det nære og det professionelle netværk.

Metoden netværksrådslagning er "En kommunikations- og beslutningsmodel med tydelige rammer og på forhånd definerede spørgsmål, hvor den udvidede familie i et privat rum tager stilling til, hvilken støtte der skal ydes fra det offentlige og/eller familien for at sikre "den hjælpetrængendes" trivsel og "velfærd". "Deltagerne i rådslagningen" godkender efterfølgende handleplanen og sikrer opfølgningen" (Mortensen, 2007).

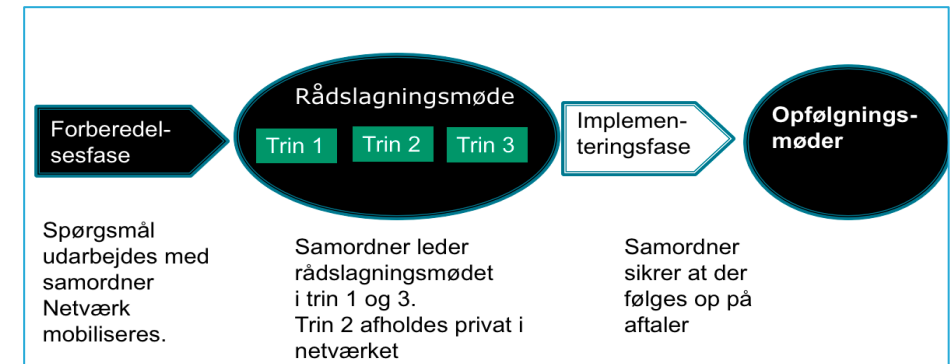
Styrker ved metoden er blandt andet:

- Giver mulighed for at reetablere kontakt til tabte netværk og styrke eksisterende netværk – det kan være en forsoningsproces.
- Reducerer og tager hånd om konflikter.
- Rådslagningens hovedperson genindtræder som hovedperson i sit eget liv.
- Er medvirkende til at skabe en bedre sammenhæng i hovedpersonens hverdag.
- Giver hovedpersonen og netværket ejerskab i forhold til både udfordringer og løsninger.
- Metoden fokuserer på løsninger frem for problemer.
- Der er en implicit vidensdeling og informationsudveksling blandt den indsattes familie og netværk samt professionelle.

Model for netværksrådslagning

Rådslagningen forløber i tre faser:

- **Forberedelsesfasen.** Her planlægger den indsatte og samordneren netværksrådslagningen. Den indsatte beslutter, hvad rådslagningen skal handle om, og hvem der skal inviteres med. Efterfølgende tager samordneren kontakt til netværket og inviterer dem til at deltage. Samordneren har i denne fase en væsentlig opgave i at videreformidle den indsattes invitation til netværket og informere dem grundigt om forløbet, hvad rådslagningen skal handle om og rammerne for netværkets deltagelse.
- **Rådslagningsfasen.** Denne fase er selve netværksrådslagningen som gennemføres i tre trin.
- **Velkomst og information.** Her sætter samordneren rammerne og introducerer den dagsorden, den indsatte har valgt for rådslagningen. Eventuelle deltagere fra professionelle netværk bidrager med faglige oplysninger under denne del af mødet.
- **Netværkets egen rådslagning,** hvor det professionelle netværk og samordneren forlader mødet og lader det nære netværk og hovedpersonen drøfte løsninger og handlemuligheder ift den beskrevne dagsorden.
- **Beslutningsdelen,** gennemføres med deltagelse af samordneren, som understøtter og kvalificerer de aftaler, hovedperson og netværk har indgået. Samordneren sikrer, at aftalerne er konkrete og præcist formuleret.
- **Implementerings- og opfølgingsfasen.** Efter selve rådslagningen følger samordneren løbende op på de aftaler, der er indgået. Forløbet afsluttes med et opfølgingsmøde, hvor samordner, hovedperson og netværkspersoner deltager. Her samles der i fællesskab op på, hvordan det er gået med de aftaler, der er indgået, om de har hjulpet og om, der er behov for at lave nye aftaler og mål.

Erfaringsopsamling del 1

Faktuelle oplysninger om hovedpersoner og netværk

Baggrundsdata om målgruppen

Data i dette afsnit bygger på 30 indsattes besvarelser af et oplysningsskema, som den indsatte har udfyldt i forbindelse med forberedelse til deres netværksrådslagning. Ikke alle har ønsket at besvare alle spørgsmål i oplysningsskemaerne. Derfor er tallene baseret på forskellige antal besvarelser.

Alder

Gennemsnitsalderen for hovedpersonerne er 34 år. I 87 pct af de gennemførte et netværksrådslagninger er det en mand, der har været hovedperson. Det er primært mænd i alderen 30-37 år. For kvinderne er gennemsnitsalderen er 24 år. Kun halvdelen af kvinderne har angivet alder.

Børn

14 af hovedpersonerne har børn, svarende til 47 pct. Hovedpersonerne har tilsammen 21 børn heraf er 18 børn under 18 år. For 72 procent svarende til 10 af hovedpersonerne med børn, har netværksrådslagningen handlet om samvær med børnene under afsoning, genetablering af kontakt med børn eller om forældremyndighed.

Domme

15 af hovedpersonerne har afsonet 1 eller flere domme tidligere. 8 er førstegangsafsonere. 7 hovedpersoner har ikke ønsket at besvare spørgsmålet.

Bolig

10 af hovedpersonerne ejer eller lejer hus eller lejlighed eller angiver, at de bor på pension. 12 af hovedpersonerne oplyser, at de ingen bolig har, eller at de er hjemløse - herunder 2 personer der oplyser, at de ikke har nogen bolig, men at de har adresse hos deres forældre og 2 er skrevet op til bolig. 1 enkelt har svaret, at det ikke er relevant, da han afsoner en udvisningsdom. 7 personer har undladt at besvare spørgsmålet vedrørende bolig.

Alder	Antal hovedpersoner
21-25	5
30-37	12
40-49	6
Ikke angivet	7

Køn	Antal
Kvinde	4
Mand	26

Økonomi.

19 personer har valgt at besvare spørgsmål vedrørende deres økonomiske situation. 10 personer får kontanthjælp eller førtidspension. 3 af hovedpersonerne modtager SU, 3 angiver, at de er selvstændige eller, at de er økonomisk sikret. 3 personer angiver, at deres økonomiske situation ikke er god eller de har gæld.

Effekten af netværksrådslagning

Et centralt mål med projektet har været, at de indsatte får mulighed for at genetablere og vedligeholde kontakten med deres kriminalitetsfrie netværk. Om kontakten er vedligeholdt vurderes ud fra, om netværket og hovedpersonen fastholder dialogen som aftalt efter netværksrådslagningen.

Målet for projektet er, at 80 pct. genetablerer og vedligeholder kontakten med deres kriminalitetsfrie netværk.

Ud af de 30 repræsenterede netværksrådslagninger har i alt 25 personer, svarende til 83 pct af de indsatte, genetableret og vedligeholdt kontakten med nogle eller alle deltagere fra deres nære netværk.

Kun 2 personer har ikke vedligeholdt eller forbedret kontakt efter netværksrådslagningen.
For 3 af hovedpersonerne kender vi ikke længere status på, hvordan deres kontakt til netværket er.

I erfaringsopsamlingens del 2 kan der læses mere om, hvilke effekter kontakten har haft for de indsatte.

Status på projektets langsigtede mål

Projektets langsigtede mål for netværksrådslagningerne er som tidligere beskrevet blandt andet:

- At forebygge at de indsatte havner i ny kriminalitet umiddelbart efter løsladelsen
- At de indsatte kommer i uddannelse eller arbejde efter løsladelse

I projektet kan vi på nuværende tidspunkt dokumentere følgende om status på resocialisering og forebyggelse af recidiv ift. projektets langsigtede mål: Mere end en tredjedel af hovedpersonerne er løsladt efter netværksrådslagningen, i alt 13 personer. Heraf ved vi, at 3 personer afsone nye domme. Derudover ved vi, at 4 af hovedpersonerne enten er i arbejde eller er påbegyndt uddannelse efter netværksrådslagningen.

Dette vil blive yderligere kvalificeret i evalueringen, der gennemføres i 2019.

Erfaringsopsamling del 2

Hovedpersoner, netværk, samordnere og fængselspersonalets
oplevede udbytte af netværksrådslagning

Pejlemærker for resocialisering

Baggrunden for at implementere netværksrådslagning, som tilbud til indsatte i fængsler, har været en antagelse om, at netværket er afgørende for den indsattes muligheden for resocialisering. Opbygning af sociale netværk prioriteres af de fleste resocialiseringsaktører, fordi et bæredygtigt socialt netværk er en af de væsentligste forebyggelsesfaktorer ift at begå kriminalitet eller begå ny kriminalitet (FUV et al. 2016: *Uden for murerne. Modeller for kirkelig resocialisering*).

Uden et kriminalitetsfrit netværk er det svært at forlade kriminalitet – dette er en kendsgerning. Her er det rigtig godt med netværksrådslagning (Resocialiseringskonsulent i et af samarbejdsfængslerne)

Formålet med erfaringsopsamlingen er blandt andet at se på de samlede erfaringer med at anvende metoden netværksrådslagning til at reetablere bæredygtige sociale netværk, som kan understøtte den indsattes resocialisering efter afsoning. Mere konkret ved at se på hovedpersonernes egen vurdering af deres udbytte af netværksrådslagningerne, samt hovedpersonernes, netværkets, samordnernes og fængselspersonalets vurdering af metodens relevans i forhold til at understøtte resocialisering.

Erfaringerne fra projektet holdes op imod følgende pejlemærker for resocialisering:

1. At indsatte får reetableret kontakt til netværket
2. At afhjælpe problemer i indsattes familier og tage hånd om problemstillinger fx familiekonflikter
3. At netværk/familie inddrages i fremtidsplaner
4. At indsatte får ro til afsoning
5. Fokus på at finde arbejde/ uddannelse efterfølgende

Pejlemærkerne er defineret med udgangspunkt i viden om, hvilke faktorer der er vigtige for resocialisering og forebyggelse af recidiv (blandt andet justitsministeriet 2012¹)

I det følgende afsnit beskrives projektets konklusioner og anbefalinger ud fra de 5 pejlemærker for resocialisering og forebyggelse af recidiv.

Pejlemærke 1: At indsatte får reetableret kontakt til netværket

Erfaringerne fra de gennemførte netværksrådslagninger viser, at metoden har et stort potentiale for at hjælpe hovedpersonen/den indsatte til at etablere kontakt eller styrke kontakten til sit netværk. Som det fremgår af foregående afsnit, har deltagelse i netværksrådslagningen resulteret i forbedret og vedvarende kontakt til netværket for 83,3 % af hovedpersonerne. Erfaringerne fra de gennemførte rådslagninger tegner desuden et billede af, at relationerne internt i netværket styrkes i forbindelse med netværksrådslagningerne. 3 centrale temaer i forhold til reetablering af kontakten til netværket går igen i de gennemførte interviews med hovedpersoner og netværk:

1. Kommunikationen i netværket er forbedret
2. Hele netværket har fået styrket deres relationer
3. Den indsatte og netværket er motiveret for at arbejde med løsninger for fremtiden

Erfaringerne viser, at det er det strukturerede forløb, der er udslagsgivende for, at der opnås forbedringer ift. til disse tre temaer. De indsatte og deres netværk beskriver, at forholdet mellem et trygt rum med klare rammer for samtalen, den professionelle vejledning og den grundige forberedelse af alle parter, har været årsag til de positive resultater. Det er desuden helt centralt for den forbedrede kommunikation og oplevelse af styrkede relationer, at der på møderne laves helt konkrete aftaler for, hvornår og hvordan der kommunikeres i netværket.

TIP: For at styrke kommunikationen og relationen kan det være godt, at der laves tydelige og specifikke mål og aftaler. Fx beskrive målet "at tale mere sammen" fx "ringe sammen hver onsdag".

I interviewene beskriver hovedpersonerne blandt andet, at de har en oplevelse af, at netværksrådslagningen har styrket deres forhold til deres familie. Det skyldes enten, at de har fået genetableret kontakt til netværket eller, at de har etableret en kontakt, hvor alle parter har en oplevelse af, at der er klare aftaler om, hvordan deres kontakt skal være fremover. Blandt andet fortæller en hovedperson i et interview: *Jeg har fået kontakt til familien igen. Har faktisk fået en ekstra god kontakt. Vi har aftalt, at vi har en månedlig komsammen, hvor vi hygger og spiser. Det holder vi fast ved* (Hovedperson). Den samme fortælling har flere fra netværket. I interviewene fremgår det, at der er en oplevelse af, at alle i netværket har fået en bedre relation. Eksempelvis fortæller en fra netværket: *Hun har åbnet sig mere. Og vi har også åbnet os overfor hende (..) Jeg har lært, at man skal snakke om tingene. Også det der er svært.* (Familie til hovedperson).

Pejlemærke 2: At afhjælpe problemer i de indsattes familier og tage hånd om problemstillinger

Resultaterne af at introducere netværksrådslagning som metode til at løse konkrete udfordringer, for den indsatte i samarbejde med netværket, er meget positive. I alle netværksrådslagninger, der er repræsenteret i interviewmaterialet, bliver det beskrevet af mindst 1 deltager i mødet (hovedperson eller netværk), at de oplever, at rådslagningen har været med til at løse konkrete udfordringer. Erfaringerne viser, at metoden er særlig effektiv ift. at etablere en konstruktiv dialog omkring det at arbejde med udfordringer i den enkeltes eller i netværkets liv. Men samtidig fortæller deltagerne, at netværksrådslagningen ofte kun løser én udfordring ud af mange. Netværksrådslagningen er derfor ofte en start, men der skal arbejdes videre efterfølgende. Resultaterne er særligt positive ift.:

- At den indsatte og netværket føler et ejerskab og et ansvar for løsningerne
- At indlede arbejdet med at finde løsninger sammen, der kan blive permanente
- At reducere "familie-medafhængighed". En tilstand der opstår i mange relationer mellem indsatte og deres nære familie i kraft af, at den indsatte involverer familien fx i deres kriminelle handlinger eller misbrug. Familie-medafhængighed er ofte årsag til konflikter i familierne. Det reducerer fx familie-medafhængighed, når dialogen giver plads til, at familien kan sætte grænser for, hvordan og hvornår de vil involveres i hovedpersonens udfordringer.

I interviewene fortæller flere af de indsatte, at netværksrådslagningen har hjulpet dem med at løse konkrete udfordringer, eller at rådslagningen har været anledningen til at påbegynde arbejdet med at finde en løsning på udfordringen. En indsat fortæller: *Ja, for mit vedkommende har netværksrådslagning betydet, at der er løst konkrete udfordringer. Der er blevet løst op for de problemer, jeg havde med på dagsordenen for mødet. Mødet var en hjælp, fordi vi var mere ærlige overfor hinanden, end vi nogensinde har været tidligere.* (Hovedperson).

I interviewene med hovedpersonernes netværk er den mindskede familie-medafhængighed et aktuelt opmærksomhedspunkt. Blandt andet fortæller en far til en af hovedpersonerne, at han oplever, at sønnen har taget ejerskab til udfordringerne og de har fået en bedre balance i deres relation ift, hvad sønnen kan og skal involvere sin familie i. Faren fortæller: *Han tager i hvert fald ansvar. Han er meget omsorgsfuld overfor os andre - Og han involverer mig heller ikke i alting længere. Før involverede han mig i ting, som jeg ikke skulle have været involveret i* (Far til hovedperson).

Pejlemærke 3: At netværk/familie inddrages i fremtidsplaner

Det 3. pejlemærke for resocialisering er, at når netværket inddrages i den indsattes fremtidsplaner øger det sandsynligheden for, at den indsatte holder sig kriminalitetsfri efter løsladelsen. Erfaringerne fra de gennemførte rådslagninger viser, at møderne generelt øger den 'indsattes motivation for at skabe en fremtid for dem selv, der er kriminalitetsfri. Rådslagningen er et afsæt for at gå i gang med uddannelse, lægge planer for fremtidig bolig eller komme i arbejde med støtte fra netværk. Da netværksrådslagning ofte tilbydes samtidig med andre tilbud og indsatser, er det vanskeligt at beskrive effekterne af netværksrådslagning isoleret. Til gengæld viser erfaringerne, at netværksrådslagning som metode kan være effektiv ift at understøtte virkningen af andre tilbud ved at involvere netværket og styrke den indsatte motivation. Erfaringer fra de gennemførte rådslagninger viser desuden, at netværksrådslagningerne har særlig god effekt i forhold til at inddrage netværket i den indsatte fremtidsplaner, når der er motivation for forandring hos den indsatte og/eller, der er forhold i den indsatte situation, som giver anledning til forandringer. Det kan fx være at:

- Den indsatte modtager andre tilbud/ indsatser fx behandling, mentorordning.
- Den indsatte står overfor løsladelse eller overflytning til åbent fængsel, pension eller afsoning med fodlænke.
- Den indsatte har konkrete ønsker til fremtiden, og til hvordan netværket kan understøtte ønskerne.

Både samordnere, fængselspersonale og indsatte beskriver, at motivationen for at gå i gang med at arbejde med fremtiden ofte skyldes netværksrådslagningen. En indsat fortæller i den forbindelse: *Netværksrådslagningen betyder da, at jeg ser lidt lysere på fremtiden- det satte gang i nogle ting i forhold til, hvad jeg skal gøre inden, jeg kommer ud – Nu føler jeg, at jeg har noget at se frem til* (Hovedperson). Citatet er fra en indsat, der nu er i gang med uddannelse og står til snart at blive løsladt, og eksemplet er ikke enkeltstående. I interviewene er der generelt positive beskrivelser af, hvad rådslagningen har betydet. Samme oplevelse beskrives af fængselspersonalet. Fx fortæller et fængselspersonale: *En vellykket netværksrådslagning skaber ringe i vandet. Når det her lykkedes, så vil de indsatte også i gang med andre aspekter i deres liv og hverdag. Det er motiverende for dem* (Socialrådgiver). Der er i netværket og blandt de indsatte en opmærksomhed på, at timingen og koblingen mellem netværksrådslagning og andre indsatser er vigtig og i nogle tilfælde afgørende for, at rådslagningen har en positiv effekt. En mor beskriver det sådan: *Samtidig med netværksrådslagning er der også er mange andre faktorer, der spiller ind. Han har været parat til det den her gang. Han har været parat til at ændre sit liv* (Familie til hovedperson). Beskrivelsen af at den indsatte er klar og motiveret for at skabe en forandring er gennemgående i de gennemførte interviews med hovedperson og netværk. Samordnerne og socialrådgiverne beskriver desuden, at de i særlig grad har erfaret, at netværksrådslagningen har været en succes, når de er gennemført i forlængelse af fx behandlingsprogrammer, misbrugsbehandling, terapi og lignende. Ligeledes er det karakteristisk for de netværksrådslagninger, der er gennemført med succes, at den indsatte fx står overfor at skulle ansøge om udgang, overflyttes til åbent fængsel, pension og lignende. - Disse faktorer vurderes at være væsentlige for motivationen og derved for succes af netværksrådslagningsforløbet. Netværksrådslagning ser således ud til at være en særlig anvendelig metode, for de der står overfor ændringer, valg etc.

Pejlemærke 4: At den indsatte får ro til afsoning

Et af målene med projektet har været at få erfaringer med, om netværksrådslagning har en effekt ift. en bedre løsladelse og ro til afsoning.

Erfaringerne fra de gennemførte rådslagninger viser, at netværksrådslagning kan være et nyttigt redskab i forhold til at give den indsatte ro i sin afsoning. Ro til afsoning betyder, at den indsatte får håndteret konkrete udfordringer ift. fx bekymring vedr. samvær med børn, familiens syn på afsoningen, bekymringer om afsoningens konsekvenser for fremtiden osv. Effekter af netværksrådslagningen ses ofte i tiden efter rådslagningen, som en afledt effekt - Blandt andet at den indsatte får et mentalt overskud, når bekymringer bliver håndteret og reduceret. Det betyder, at den indsatte efterfølgende fx kan bruge sin energi på at starte uddannelse, begynde i misbrugsbehandling eller lignende, der understøtter den indsattes resocialisering allerede i afsoningsperioden.

I de netværksrådslagninger, der har haft fokus på at skabe ro til afsoningen, har der særligt været fokus på to ting:

- Afklaring og forventningsafstemning i forhold til familierelationer under afsoningen - særligt i forbindelse med samvær med børn, skilsmisse, parforholdskriser.
- Afklaring af konsekvenser af straf - særligt i forbindelse med udvisningsdomme, tålt ophold og forældremyndighedssager.

Personalet i fængslerne beskriver, at netværksrådslagning har en positiv effekt på samarbejdet mellem indsatte og fængselspersonale, når det giver den indsatte ro til afsoning. Effekten af ro til afsoning beskrives i de gennemførte interview med fængselspersonalet blandt andet som betydningsfuldt ift. arbejdsmiljøet i fængslerne. En socialrådgiver fortæller: *Efter netværksrådslagningen går den indsatte meget mere op i at få lavet en god afsoning og en god løsladelse. Det bliver et meget bedre samarbejde. Relationen mellem indsat og personale bliver tættere og bedre (Socialrådgiver).*

For indsatte med en udvisningsdom venter der en fremtid med løsladelse på tålt ophold eller udvisning af Danmark. Fængselspersonale og samordnere beskriver, at familier til indsatte med udvisningsdomme ofte har mange spørgsmål til løsladelsen - Spørgsmål som i de gennemførte netværksrådslagninger, har været svære for hovedpersonerne at besvare eller håndtere.

Rådslagningsmøderne, der omhandler udvisningsdomme, er gennemført blandt andet med fagprofessionelle, der fx har givet vejledning i, hvad det vil sige at være på tålt ophold. Herefter har familierne, på oplyst grundlag kunnet indgå aftaler om, hvordan de i deres familie vil håndtere fremtiden bedst muligt. Der er gennemført 2 netværksrådslagninger om udvisning, der har bidraget til ro for de indsatte. Ro i den forstand at samordnere og socialrådgivere beskriver, at de indsatte er blevet afklaret i forhold til deres situationen efter løsladelsen. Personalet beskriver, at det har betydning for den indsatte mentale overskud og dermed for dagligdagen i fængslet. For den ene af hovedpersonerne har rådslagningsforløbet, og den ro det gav ham, haft indvirkning på, at hans løsladelse blev indstillet til fremrykning, og nu er fremrykket to tredjedele.

Pejlemærke 5: Fokus på arbejde eller uddannelse

Fokus på at finde arbejde og uddannelse efter løsladelsen er en forebyggelsesfaktor, der kan arbejdes med i forlængelse af de øvrige fokusområder. Det handler om, at den indsatte får nogle klare mål for uddannelse eller arbejde ved løsladelse. Enten som en plan for hvad der skal sættes i gang ved løsladelsen eller som allerede påbegyndt uddannelse eller arbejde i sidste del af afsoningen.

Der er nogle specifikke forudsætninger, der skal være på plads for, at uddannelse, og netværkets støtte til det, er velegnet som tema for en netværksrådslagning. Det første skridt bør være etablering eller reetablering af netværk for at kunne mobilisere ressourcer i netværket i forbindelse med at planlægge eller gennemføre uddannelse eller etablere et nyt arbejdsforhold.

Erfaringerne fra de gennemførte rådslagninger viser, at når rådslagningen skal have fokus på uddannelse og arbejde, kræver det en todelt dagsorden, der består af

1. Mobilisering af netværket.
2. Planer for uddannelse eller arbejde.

De gennemførte interview viser, at der fortsat er meget udviklingspotentiale ift. at få erfaringer med temaet uddannelse og arbejde i forbindelse med netværksrådslagning i fængsler.

Interviewene med både hovedpersoner, samordnere og fængselspersonale peger på, at den indsatte overskud til at fokusere på uddannelse og arbejde oftest kommer efter, der er gennemført en netværksrådslagning med et andet tema. – Men motivationen for at fokusere på uddannelse og arbejde er ofte afledt af netværksrådslagningen. Dette understøttes af tidligere konklusioner om, at forløbet giver den indsatte fornyet motivation for at arbejde med andre aspekter i tilværelsen.

I et af interviewene om en gennemført netværksrådslagning, hvor en todelt dagsorden er afprøvet, fortæller hovedpersonen, at hans første mål med netværksrådslagningen var at genetablere kontakten med hans kriminalitetsfrie netværk. Han havde et savn og ønskede ved sin løsladelse, at have et stabilt udgangspunkt for at klare sig uden kriminalitet. Han havde planer om at starte uddannelse. For ham var målet om uddannelse et konkret udgangspunkt for at etablere en dialog om kontakt med netværket - og samtidig vise dem, hvad han selv ville gøre i arbejdet med at ændre livsstil. Hans anden del af dagsordenen var således et spørgsmål om, og hvordan netværket ville støtte ham i hverdagen ift. at lykkes med at fastholde sit uddannelsesforløb.

Når netværksrådslagning ikke er det rigtige tilbud

Netværksrådslagning kan bruges til konkrete udfordringer og forbedre eller begynde kommunikationen i netværket. Det er derimod ikke en egentlig konfliktløsningsmetode. I få tilfælde hvor netværksrådslagningerne er gået i hårdknude, har der været tale om større konflikter i netværket som fx samværsager eller meget komplekse problemstillinger i forhold til genetablering af kontakt til børn, hvor den brudte kontakt skyldes både fx kriminalitet, omsorgssvigt og misbrug.

Det er derfor vigtigt, at samordneren bruger forberedelsesfasen til at vurdere konfliktniveauet, og hvorvidt der er en konkret udfordring, som den indsatte og netværket ønsker at samarbejde omkring - Eller om der er tale om en konflikt, hvor den indsatte eller netværket ikke selv ønsker at bidrage til forandringen men alene ønsker, at den anden part skal ændre noget.

Erfaringerne viser, at den vurdering, som samordneren laver i forbindelse med de forberedende samtaler med den indsatte og individuelle samtaler med netværket, er afgørende for, at samordneren kan vurdere, om et tilbud om en netværksrådslagning er det rigtige. I nogle tilfælde har samordneren vurderet, at det var for tidligt i processen, og at der først var behov for fx terapi, misbrugsbehandling eller lignende. Og i nogle tilfælde har samordneren vurderet, at netværket ikke har været parat til at at medvirke ift. til de principper, der er for gennemførsel af en netværksrådslagning. En samordner fortæller fx:

Efter besøget hos familien, var jeg overbevist om, at der var misbrug i familien - og det derfor ikke ville være til gavn for den indsatte. Han har brugt så stor en del af sin afsoning på misbrugsbehandling, det kunne jeg ikke fagligt eller etisk stå inde for. Jeg måtte simpelthen sige, at det ikke gik. Jeg prøvede at spørge ind til, om ikke der var andet netværk. Det fandt vi frem til, så mødet blev afholdt med nogle andre (Samordner). En anden samordner fortæller:

Der er en indsat, hvor vi ikke har afholdt en netværksrådslagning endnu, selvom han ønskede det - Hans netværk er simpelthen for tyndt, han har brændt alle broer. Han har en person, som er hans kæreste, men deres forhold er i krise. Derfor får de terapi først. Derefter kan vi se på mulighederne for at genetablere kontakt med andre i hans netværk (Samordner).

Metoden er velegnet til at reducere konfliktniveauet i netværket men vurderingen af, om konflikten mellem parterne er for stor til, at det kan håndteres indenfor rammerne af en netværksrådslagning er vigtig. I nogle tilfælde er der behov for andre indsatser.

Erfaringsopsamling del 3

Implementering af metoden i Cafe Exit og samarbejdsfængslerne

Implementering af metoden i kriminalforsorgen

Netværksrådslagning er i de faglige professioner i fængslerne en velkendt og anerkendt metode. Projekterfaringerne viser, at der er stor opbakning til at udbrede ideen om netværksrådslagning blandt fængselspersonale, hvilket skyldes 1) at metoden er fagligt anerkendt og 2) at kontakt med netværk er en anerkendt resocialiseringsfaktor. Der er derfor reason i at påbegynde arbejdet med netværksrådslagning i flere fængsler.

Fordele for kriminalforsorgen:

- Kontakt til netværket er en anerkendt forebyggelsesfaktor, som fængslerne ikke har mulighed for at tilbyde. Dette skyldes blandt andet lovgivning og organisering.
- Fokus i fængselspersonalets arbejdsfunktion er sikkerhed. Det har konsekvenser i forhold til fængselspersonalets mulighed for at arbejde med deres relationer til de indsatte. En god relation er nødvendig for at etablere tillid til gennemførelse af en netværksrådslagning. Derfor er det en fordel, at forløbet om en netværksrådslagning varetages af eksterne aktører.
- Fokus på arbejdet med indsattes kontakt til netværket forbedrer samarbejdet mellem den indsatte og fængselspersonalet.

Projekt deltagerne beskriver, at kriminalforsorgen har gennemført organisatoriske og faglige ændringer i projektperioden. I dag er det daglige fokus i højere grad på sikkerhed end fx relationsarbejde. Det har betydning for organiseringen omkring og implementeringen af netværksrådslagning. Det ændrede fokus i perioden har haft konsekvenser ift. medarbejdernes tid til projektet og mulighed for fx at fokusere på rekruttering. Betjente og socialrådgivere i samarbejdsfængslerne fortæller, at relationsarbejdet ikke længere har den samme tid og opmærksomhed - Og at det er blevet sværere at arbejde med relationer i kraft af det øgede fokus på sikkerhed. En af konsekvenserne er, at samordnerne, i højere grad end tiltænkt, har varetaget det opsøgende rekrutteringsarbejde.

Deltagerne fra kriminalforsorgen beskriver blandt andet i interviewene, at netværksrådslagning giver nogle muligheder for at støtte de indsatte med noget, personalet betragter som værdifuldt, men som ligger uden for rammen af, hvad de kan tilbyde. Fængselspersonalet fortæller fx, at det styrker arbejdet med de indsatte under afsoning og deres efterfølgende løsladelse. En socialrådgiver fra et af fængslerne fortæller blandt andet: *Her er det også en hjælp for personalet. Normalt står de indsatte alene, fordi personalet ikke må kontakte netværket. Derfor er det godt med de her nøglepersoner, som kan tage kontakten til netværket* (Socialrådgiver). Samtidig peger interviewede betjente og socialrådgivere fra fængslerne på, at samarbejdet kan være en fordel for kriminalforsorgen - blandt andet fortæller en af de interviewede: *Den største udfordring, ift. at gennemføre netværksrådslagning, er det øgede arbejdspress, vi har herinde. Det kan være svært at nå hele paletten rundt - Men hvis man husker fx de frivillige (som Cafe Exit) og får dem inddraget ordentligt, så kan de lette arbejdspresset* (Socialrådgiver).

Implementering af metoden - anbefalinger til organisering

Projekterfaringerne viser, at der er en nogle centrale elementer i organiseringen, der bør være defineret, før netværksrådslagning implementeres i fængsler og Cafe Exit.

Disse præsenteres her som 3 centrale anbefalinger til implementering:

1. Netværksrådslagningsforløbet varetages primært af eksterne aktører til kriminalforsorgen. Det vil kræve markante ressourcemæssige eller organisatoriske omprioriteringer i fængslerne, hvis opgaven skal varetages af fængselspersonalet.
2. Rekruttering til forløb gennemføres i samarbejde med fængselspersonale. Gennemførelse kræver at eksterne netværksrådslagningsaktører har adgang til fængslet, jævnlig dialog med fængselspersonale fx ved planlagte eller uformelle møder i fængslet.
3. Planlægning og gennemførelse af praktiske forhold udføres i samarbejde med fængselspersonalet. Eksempelvis indhentning af besøgstilladelser, booking af lokaler i fængsler mv.

På baggrund af projekterfaringerne anbefales det at fængsler, der ønsker at etablere samarbejde om netværksrådslagning:

1. Indgår en konkret samarbejdsaftale med en netværksrådslagningsaktør
2. Præsenterer aftaler vedrørende de 3 centrale anbefalinger til implementering

Implementering af metoden - anbefalinger til organisering

Projekterfaringerne viser at den organisering, der oprindeligt var tiltænkt i projektet, er svær at implementere. Udgangspunktet var at rekruttering af indsatte til en netværksrådslagning primært skulle varetages af samarbejdsfængslerne - Det er ikke lykkedes. Der er derfor afprøvet forskellige samarbejdsmodeller i projektperioden. Konklusionen på de afprøvede modeller er, at etablering af et bæredygtigt samarbejde mellem samordner og de enkelte fængsler er afgørende. Det kræver, at samordneren har adgang til og prioriterer fysisk tilstedeværelse i fængslet. Blandt andet viser resultaterne fra det ene fængsel, at på trods af opbakning til projektet, har det haft afgørende betydning for antallet af gennemførte netværksrådslagninger, at samordneren ikke fast har haft sin gang i fængslet. Samordneren beskriver selv: *Jeg er ikke kommet meget i samarbejdsfængslet, sådan som de andre samordnere. Men det er vigtigt, for man skal fortjene de indsattes og kriminalforsorgens tillid, og der går nogle måneder, før der er tillid. Derfor har jeg heller ikke gennemført lige så mange rådslagninger som de andre samordnere* (Samordner).

Det er kriminalforsorgens oplevelse, at de glemmer tilbuddet i hverdagen, hvis ikke samordnerne er fysisk tilstede som en påmindelse om muligheden og samarbejdet. En fængselsbetjent beskriver i interviewene: *Der er så mange foreninger mv., der har tilbud, men de indsatte ser det ikke længere, når de fx hænger på opslagstavlen i fængslet. Derfor er det ekstremt vigtigt, at samordneren kommer på afdelingerne. Vi har ikke så meget tid for tiden til at formidle netværksrådslagning. Men når vi ser samordneren, kommer vi også i tanke om det og har mulighed for at anbefale dem at tale med bestemte indsatte* (Fængselsbetjent). Ligeledes beskriver både samordnere og fængselspersonale i interviewene, at det er vigtigt, at der er tæt samarbejde ift. at varetage eller vejlede samordnerne i forbindelse med at indhente de rigtige dokumenter til besøgstilladelser osv.

Både dokumentationen fra projektmøder og interview med deltagere bekræfter den konklusion, at netværksrådslagning skal kobles op på et formaliseret samarbejde mellem den udøvende netværksrådslagningsaktør og kriminalforsorgen.

Implementering af metoden i Cafe Exit

Projektets endelige implementeringsmodel og organisering af arbejdet stiller en række krav til implementeringen i Cafe Exit. Det er både økonomiske krav i forhold til finansiering af det relationsopbyggende arbejde og faglige krav i forhold til samordnernes relationskompetencer. I den oprindelige model foregår relationsarbejdet og henvisning af indsatte til en netværksrådslagning primært gennem fængselsbetjente. I den endelige model varetager samordneren hele den opsøgende og gennemførende del af et netværksrådslagningsforløb.

Implementeringen i Cafe Exit indeholder derfor 4 fokusområder, som vist i modellen.

Fordele og udfordringer ved implementering i Cafe Exit

I det følgende beskrives, hvilke fordele og udfordringer, der er forbundet med implementeringen.

Fordele

Netværksrådslagning bliver i Cafe Exit en del af en samlet helhedsorienteret indsats. Samordneren fungerer som brobygger til kriminalforsorgen og har mulighed for at etablere yderligere indsatser i samarbejde med den indsatte fx ved løsladelse. Det betyder, at samordneren får en oplagt rolle som brobygger og koordinerende led til kommunens indsatser. Projektopsamlingen viser, at for at rådslagningsforløbet kan lykkes, skal der være et tæt og formaliseret samarbejde mellem netværksrådslagningsaktør og kriminalforsorgen. Samtidig viser erfaringsopsamlingen, at når samarbejdet fungerer, kan det have stor betydning for de indsatte motivation både under afsoning og efter løsladelse.

Fleere af de interviewede indsatte og deres netværk beskriver, hvordan netværksrådslagningen har været med til at bane vejen for nye måder at tale sammen på, en øget støtte til at nå sine mål mv. men også, at netværksrådslagning ikke er en tryllestav, der løser alle problemer, men det har været en start for hovedpersonerne. Samordnerens relationsarbejde og helhedsorienterede indsats beskrives i den forbindelse som afgørende af både interviewede hovedpersoner og netværket. For samordnerne er det entydigt, at netværksrådslagning skal være en af flere indsatser, som de tilbyder. De siger blandt andet: *Det er alt for skrøbeligt, hvis netværksrådslagning som tilbud står alene. Netværksrådslagning skal være en del af et helhedsorienteret forløb* (Samordner).

Udfordringer

Den endelige organisering stiller særlige krav til organisationens ressourceforbrug. Erfaringerne i projektet viser, at det er svært at estimere, hvor mange rådslagninger der er behov for at gennemføre. Det beror på to væsentlige faktorer 1) det tager tid at etablere tillid og 2) de indsatte mister modet til at gennemføre. I projektperioden har fokus ikke været på at registrere fx samtaler, frafald osv. Men i 2017 kan projektet dokumentere mere end 14 indsatte, der har underskrevet samtykke eller er påbegyndt forløb om en netværksrådslagning og derefter er sprunget fra. Dertil kommer et stort antal ikke registrerede kontakter, hvor der er gennemført flere samtaler mellem indsat og samordner, inden den indsatte har trukket sig.

Årsagerne for frafaldene er ikke helt entydige, men samordnerne og blandt andet socialrådgivere i fængslerne beskriver, at det er fordi, de indsatte ikke var motiveret eller var bange for kontakten til netværket og for at involvere netværket yderligere i deres liv.

Samarbejde med kommuner og det professionelle netværk

Et centralt element i planlægningen af en netværksrådslagning er, at samordner ser på hele det udvidede nære netværk men også har et særligt blik for at sikre inddragelse af relevante fagpersoner. I planlægningen af projektet var der en forventning om, at det ofte ville være relevant at inddrage kommunen. Erfaringerne viser, at det kun sjældent har været aktuelt. Det kan blandt andet skyldes *prisonisering*. Prisonisering er et teoretisk begreb for *“En socialiseringsproces i fængslet, hvor den indsatte under fængselsopholdet i varierende grad tilslutter sig oppositionelle normer i retning mod de ansatte og det officielle fængselssystem, de forvalter og repræsenterer.”* (Justitsministeriet 2012: *Fængslets indre liv med særlig fokus på fængselskultur*)

Både samordnere og fængselspersonale beskriver i interviewene, at et samarbejde med kommunerne potentielt kan være relevant, men at det i de gennemførte netværksrådslagninger blev vurderet, at inddragelse af kommunen i selve netværksrådslagningsforløbet ville have en kontraproduktiv effekt. En socialrådgiver beskriver fx *“Det har ofte ikke været relevant at inddrage fx kommune, simpelthen fordi de indsatte er så systemtrætte. Jeg tror ikke de ville deltage, hvis vi skulle invitere kommunen med”*(Socialrådgiver).

Samordnere og socialrådgivere i fængslerne fortæller i interviewene, at kommunerne ofte er blevet involveret efter netværksrådslagningen. Netværksrådslagningen er for mange indsatte starten på en planlægning af, hvad de skal, når de bliver løsladt. Derfor har det været relevant at involvere kommunen efterfølgende, når den indsatte har følt sig klar til samarbejdet, fortæller samordnerne.

I flere netværksrådslagninger har det i første omgang været mere relevant at inddrage andet professionelt netværk og fagpersoner. fx Dansk Flygtninge Hjælp, Rets hjælpen og mentorer fra forskellige mentorordninger, socialrådgivere mv. Deres rolle har været faglige eksperter ift at kunne hjælpe med afklaring om regler for tålt ophold, hvordan en familie kan ansøge om samvær med en indsat barn eller, hvilke muligheder der er for professionel hjælp og støtte ved løsladelse, mv.

Bilag 1: Datagrundlag

Erfaringsopsamlingens bygger på forskellige data, der er indhentet løbende i projektet. I nedenstående oversigt redegøres der for, hvilke data, der er anvendt, og hvilken viden der kan tilgås i erfaringsopsamlingens tre dele.

Erfaringsopsamlingens to dele	Hvilken viden opnås	Hvad er datagrundlaget
Del 1: Faktuelle oplysninger om hovedpersoner og netværk.	Faktuelle oplysninger om netværksrådslagningerne. (Køn, alder, uddannelse m.v.).	Oplysningsskema Faktuelle oplysninger om de gennemførte rådslagninger er hentet via oplysningsskemaer udfyldt af samordnere i dialog med hovedpersonerne før, under og efter netværksrådslagninger. Der indgår kun 30 oplysningsskemaer i erfaringsopsamlingen, mens der er gennemført 33 netværksrådslagninger.
Del 2: Beskrivelse af hovedpersoners, netværks, samordnernes og fængslernes vurdering af udbytte af netværksrådslagning.	Udbytte af de konkrete netværksrådslagninger.	Interviews Betydningen af rådslagningerne for hovedpersonerne og de professionelle er indhentet ved at gennemføre telefoninterviews med hovedpersonen og deltagerne fra netværket (både det private og professionelle netværk). Der er ti netværksrådslagninger repræsenteret. I alt er der gennemført 24 interview.
Del 3: Implementering af metoden i Cafe Exit, fængslerne og kommuner.	Erfaringer med implementering og anvendelse af metoden.	Fokusgruppeinterviews Erfaringer med implementering og anvendelse af metoden er indsamlet løbende via de projektgruppemøder, som er afholdt i fængslerne og med samordnerne samt ved gruppeinterviews med projektgrupperne i de tre fængsler. Derudover er der gennemført et gruppeinterview med de tre samordnere ved projektets afslutning.

Socialt Udviklingscenter SUS
Nørre Farimagsgade 13
1364 København K
www.sus.dk
www.facebook.com/sus.dk

Telefon: 3393 4450
E-mail: sus@sus.dk
CVR: 19187632